



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.006.02.2019

Pani
Alicja Knast
Dyrektor
Muzeum Śląskiego w Katowicach
ul. Dobrowolskiego 1
40-205 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/022 - Wspólne prowadzenie instytucji kultury

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Muzeum Śląskie w Katowicach ¹ , ul. Dobrowolskiego 1, 40-205 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Alicja Knast, Dyrektor Muzeum Śląskiego ² , od 23 lipca 2014 r. (akta kontroli str. 3-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	Prowadzenie działalności kulturalnej. Wydatkowanie środków publicznych na działalność instytucji kultury.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2019 (do dnia zakończenia kontroli oraz – w celach analizy porównawczej – lata wcześniejsze).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Izabela Pilarek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/64/2019 z 6 marca 2019 r. Dariusz Bienek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/65/2019 z 6 marca 2019 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: „Muzeum”.

² Dalej „Dyrektor”.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489; dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Realizując zadania statutowe, Muzeum w okresie objętym kontrolą efektywnie prowadziło działalność kulturalną, i spełniało większość założeń przyjętych w opisowych rocznych planach merytorycznych, tj. za wyjątkiem mniejszej od założonej liczby publikacji, konferencji i zbiorów w bibliotece. Ofertę programową oraz obiekty, w których była prowadzona dostosowano do potrzeb różnych grup odbiorców, w tym osób niepełnosprawnych.

Środki publiczne będące w dyspozycji Muzeum, w tym pochodzące z dotacji podmiotowej i dotacji celowych, wydatkowało w sposób efektywny i adekwatny do posiadanych możliwości finansowych, a postępowania o udzielenie zamówień publicznych prowadzone były zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵.

Muzeum podejmowało również działania w celu pozyskania przychodów własnych. Przychody te, pochodzące m.in. ze sprzedaży biletów i najmu, stanowiły ponad 20% przychodów Muzeum ogółem.

Jako działanie nierzetelne NIK ocenia nieterminowe przekazywanie przez Muzeum sprawozdań z działalności merytorycznej do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego⁶. Spośród 42 takich sprawozdań, siedem (16,7%) przekazano nieterminowo, tj. z opóźnieniem od jednego do 10 dni.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prowadzenie działalności kulturalnej

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z umową zawartą 15 września 2005 r.⁸ pomiędzy Skarbem Państwa, reprezentowanym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁹, a Województwem Śląskim¹⁰, z dniem 1 stycznia 2006 r., Muzeum stało się wspólną instytucją kultury Województwa Śląskiego i Ministra KiDN. Umowę zawarto w celu podniesienia merytorycznych i organizacyjnych możliwości kontrolowanej jednostki.

Muzeum prowadziło działalność m.in. na podstawie Statutu nadanego uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego z 20 października 2010 r.¹¹, zgodnie z którym, ogólny nadzór nad Muzeum sprawował Minister KiDN, a bezpośredni – Zarząd Województwa.

(akta kontroli str. 6-14)

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2018 r., poz. 1986, ze zm.; dalej: „Pzp”. Badanie przestrzegania przepisów Pzp przeprowadzono na próbie pięciu postępowań.

⁶ Dalej: „Urząd Marszałkowski”.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Umowa z 15 września 2005 r. w sprawie prowadzenia jako wspólnej instytucji kultury – Muzeum Śląskiego w Katowicach. Dalej: „Umowa”.

⁹ Aneksy z 29 maja 2009 r. i 12 listopada 2015 r. do Umowy zawierał w imieniu Skarbu Państwa Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Dalej: „Minister KiDN”.

¹⁰ Reprezentowanym przez Zarząd Województwa Śląskiego.

¹¹ Uchwała nr III/58/1/2010 z 20 października 2010 r.

Muzeum rzetelnie realizowało zadania wynikające ze Statutu m.in. poprzez:

- 1) gromadzenie zabytków (wzrost ze 123,7 tys. muzealiów w 2016 r. do 129,7 tys. w 2018 r.),
- 2) przechowywanie zbiorów (w stabilnych warunkach, zgodnie ze standardami wynikającymi ze specyfiki obiektów),
- 3) konserwowanie zbiorów (wzrost z 0,3 tys. szt. do 0,9 tys. szt.),
- 4) organizowanie wystaw (wzrost z 26 do 39),
- 5) prowadzenie działalności edukacyjnej, kulturalno-oświatowej i popularyzatorskiej (wzrost z 0,7 tys. do 1,3 tys. uczestników w grupach),
- 6) udostępnianie zbiorów dla celów naukowych, edukacyjnych i ekspozycyjnych (wzrost z 1,4 tys. do 5,1 tys. zbiorów),
- 7) ewidencjonowanie i inwentaryzowanie zabytków (wzrost nabytków z 1,7 tys. szt. do 3,0 tys. szt.).

(akta kontroli str. 8, 149-150)

W odniesieniu do większości działań Muzeum w całości realizowało założenia przyjęte w opisowych rocznych planach merytorycznych przekazywanych Ministrowi KiDN na lata 2016-2018, tj. m.in. dotyczących:

- 1) organizowania wystaw czasowych (w 2016 r. w 133,3%, w 2017 r. – 123,1%, w 2018 r. – 177,8%¹²),
- 2) działalności naukowej z wyróżnieniem priorytetów badawczych, udziału w sesjach itp. (w 206,7%, 176,9%, 154,5%¹³),
- 3) działalności edukacyjnej, w tym: lekcje, warsztaty muzealne, oprowadzania, wykłady dla dzieci i dorosłych itp. (177,7%, 191,8%, 211,4%¹⁴),
- 4) liczby muzealiów (101,0%, 103,1%, 101,5%¹⁵),
- 5) inwentaryzacji np. liczby nabytków (114,9%, 113,9%, 246,1%¹⁶),
- 6) dokumentacji zbiorów (118,5%, 136,3%, 126,8%¹⁷),
- 7) konserwacji (329,0%, 350,0%, 1.146,3%¹⁸),
- 8) współpracy z zagranicą np. poprzez udział w: międzynarodowych konferencjach w Danii i Holandii, badaniach wykopaliskowych w Egipcie, seminarium w Bratysławie, uroczystości wręczenia nagrody EMYA19 w Zagrzebiu – Muzeum jako jedyne z Polski zdobyło wyróżnienie w konkursie na Europejskie Muzeum 2017 r.

¹² W 2016 r. zorganizowano 20 wystaw przy 15 zaplanowanych, w 2017 r. – odpowiednio: 32 i 26, w 2018 r. – odpowiednio: 32 i 18.

¹³ W 2016 r. zrealizowano 31 przedsięwzięć przy 15 zaplanowanych, w 2017 r. – odpowiednio: 23 i 13, w 2018r. – odpowiednio: 17 i 11.

¹⁴ W 2016 r. zorganizowano 684 przedsięwzięcia przy 385 zaplanowanych, w 2017 r. – odpowiednio: 940 i 490, w 2018 r. – odpowiednio: 1.277 i 604.

¹⁵ W 2016 r. osiągnięto 123.666 szt. przy 122.500 zaplanowanych, w 2017 r. – odpowiednio: 125.891 i 122.100, w 2018 r. – odpowiednio: 129.711 i 127.800.

¹⁶ W 2016 r. zinwentaryzowano 1.724 nabytki przy 1.500 zaplanowanych, w 2017 r. – odpowiednio: 1.879 i 1.650, w 2018 r. – odpowiednio: 2.953 i 1.200.

¹⁷ W 2016 r. zrealizowano 5.333 przy 4.500 zaplanowanych, w 2017 r. – odpowiednio: 7.359 i 5.400, w 2018 r. – odpowiednio: 7.605 i 6.000.

¹⁸ W 2016 r. zrealizowano 329 przy 100 zaplanowanych, w 2017 r. – odpowiednio: 280 i 80, w 2018 r. – odpowiednio: 917 i 80.

¹⁹ European Museum of the Year Award.

Niektóre elementy ujęte w planach działalności zrealizowano w mniejszym niż planowano wymiarze:

- 1) mniejsza o 33,3%²⁰ liczba zorganizowanych wystaw stałych w 2016 r., co wynikało z ujęcia w planie wystaw wykorzystywanych w starej siedzibie, a nie przeniesionych ostatecznie do nowej siedziby Muzeum,
- 2) mniej publikacji – w 2017 r. o 20%²¹ i w 2018 r. o 62,5%²², co wynikało m.in. z wyczerpania środków finansowych na publikacje, problemów z pozyskiwaniem licencji i praw do publikacji, a także anulowania wystaw, których publikacje miały dotyczyć,
- 3) mniej zorganizowanych sesji, konferencji i seminariów w 2017 r. o 33,3%²³, co wynikało z braku realizacji wystaw, których miały dotyczyć konferencje,
- 4) mniej zgromadzonych zbiorów ogółem w bibliotece w 2018 r. o 40%²⁴. Z wyjaśnień jednostki wynikało, że założenia do planu na 2018 r. powstały w oparciu o wzrostowe tendencje realizacji planów za lata 2016/2017, przyjęto jednak zbyt optymistyczny plan nieuwzględniający ryzyk.

(akta kontroli str. 659-659a, 725-970)

Liczba zwiedzających wystawy zorganizowane w Muzeum była w kolejnych latach wyższa od planowanej i osiągnęła poziom 176,1% w 2016 r., 211,5% w 2017 r. 202,3%²⁵ w 2018 r.

W latach 2016-2018 osiągnięto zaplanowaną liczbę osób uczestniczących w innych formach działalności Muzeum w zakresie zajęć edukacyjnych i lekcji muzealnych (od 197% do 203%) oraz liczby uczestników zajęć edukacyjnych (od 143% do 208%), a w latach 2017-2018 w zakresie liczby imprez, koncertów itp.²⁶ (138% i 225%).

Z 80 zaplanowanych na 2016 r. imprez, koncertów itp., Muzeum wykazało zrealizowanie 59, tj. 74%. Dyrektor wyjaśniła, że wynikało to z ujmowania imprez w planie w szerszym rozumieniu²⁷, a w sprawozdaniu tylko ich części (zgodnie z wymogami). Uwzględniając działania w szerszym ujęciu, plan na 2016 r. został w tym zakresie zrealizowany.

(akta kontroli str. 146-147, 641)

Muzeum zrealizowało więcej wystaw czasowych niż planowano, wystawy stałe w latach 2017-2018 w 100%, a w 2016 r. – w 66,7%, co wyjaśniono powyżej.

(akta kontroli str. 148, 659)

Liczba wystaw ogółem²⁸ organizowanych przez Muzeum wzrosła w 2018 r. w porównaniu do 2016 r. o 13²⁹ (tj. o 50%), a w porównaniu do 2004 r.³⁰ o 16³¹

²⁰ Spadek z dziewięciu do sześciu.

²¹ Spadek z 25 do 20.

²² Spadek z 16 do sześciu.

²³ Spadek z sześciu do czterech.

²⁴ Spadek z 3,0 tys. do 1,8 tys. woluminów.

²⁵ W 2016 r. zaplanowano 100.000 zwiedzających – osiągnięto 176.071, w 2017 r. zaplanowano 100.000 zwiedzających – osiągnięto 211.452, a w 2018 r. zaplanowano 120.000 zwiedzających – osiągnięto 242.765.

²⁶ Także sesji naukowych, wykładów i konferencji.

²⁷ W tym także warsztaty dla rodzin, panele dyskusyjne, wydarzenia towarzyszące wystawom itp. działania.

²⁸ Stałych i czasowych.

²⁹ Wzrost z 26 wystaw w 2016 r. do 39 wystaw w 2018 r.

³⁰ Okres przed zawarciem umowy z organizatorem.

³¹ Wzrost z 23 wystaw w 2004 r. do 39 wystaw w 2018 r.

(tj. o 69,6%). Liczba wystaw stałych wzrosła w 2018 r. w porównaniu do: 2016 r. o 16,7%³², natomiast do 2004 r. o 250%³³. Z kolei w odniesieniu do wystaw czasowych wzrosła w 2018 r. o 60%³⁴ w porównaniu do 2016 r. oraz o 52,4%³⁵ w porównaniu do 2004 r.

Liczba osób zwiedzających wystawy wzrosła w 2018 r. w porównaniu do 2016 r. o 69.384³⁶ (tj. o 40%), a w porównaniu do 2004 r. siedmiokrotnie, tj. o 208.045³⁷ osób.

(akta kontroli str. 200-207)

Muzeum mierzyło efektywność realizowanych zadań z wykorzystaniem mierników określonych przez Ministra KiDN. Stopień realizacji poszczególnych zadań wykazywano w rocznych sprawozdaniach, przesyłanych Ministrowi.

W ramach określonej funkcji (9) pn. Kultura i dziedzictwo narodowe, Muzeum realizowało w latach 2016-2018 zadanie (9.1.) pn. Ochrona i popularyzacja dziedzictwa i tożsamości narodowej w kraju i za granicą, którego celem było kreowanie zainteresowania dziedzictwem kulturowym oraz ochrona i poprawa stanu zachowania dziedzictwa narodowego. Przyjęty dla zadania miernik, którym była frekwencja zwiedzających w jednostkach podległych i nadzorowanych, w latach 2016-2018 zrealizowano, co opisano wcześniej. W ramach tego zadania Muzeum realizowało podzadanie (9.1.1.) pn. Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego i miejsc pamięci narodowej w kraju i za granicą, dla którego przyjęto następujące działania i mierniki:

- (9.1.1.2.) ochrona, udostępnianie, digitalizacja i popularyzacja zasobów dóbr kultury i propagowanie wiedzy o dziedzictwie kulturowym – miernikiem działania była liczba przedsięwzięć udostępniających materialne dobra kultury. W latach 2016-2018 miernik zrealizowano w 103,6%, 244,2% i 100,0%³⁸,

- (9.1.1.3.) gromadzenie, przechowywanie i badanie dóbr kultury – miernikiem działania w 2016 r. była liczba dóbr kultury – miernik zrealizowano w 102,7%³⁹, a w latach 2017-2018 liczba pozyskanych dóbr kultury – miernik zrealizowano w 222,5% i 382,0%⁴⁰,

- (9.1.1.6.) rewaloryzacja i konserwacja obiektów i materialnych dóbr kultury – miernikiem działania była liczba przeprowadzonych rewaloryzacji i konserwacji. W latach 2016-2018 miernik zrealizowano odpowiednio w: 411,3%, 127,5% i 51,3%⁴¹.

³² Wzrost z sześciu do siedmiu wystaw.

³³ Wzrost z dwóch do siedmiu wystaw.

³⁴ Wzrost z 20 wystaw do 32 wystaw.

³⁵ Wzrost z 21 wystaw do 32 wystaw.

³⁶ Wzrost z 173.381 osób do 242.765 osób.

³⁷ Wzrost z 34.720 osób do 242.765 osób.

³⁸ W 2016 r. planowano 165 przedsięwzięć – zrealizowano 171, w 2017 r. planowano 165 przedsięwzięć – zrealizowano 403, w 2018 r. planowano 165 przedsięwzięć – zrealizowano 165.

³⁹ W 2016 r. planowano 120.462 dobra kultury, osiągnięto 123.662.

⁴⁰ W 2017 r. planowano pozyskać 1.000 dóbr – osiągnięto 2.225, a w 2018 r. planowano pozyskać 1.000 dóbr – osiągnięto 3.820.

⁴¹ W 2016 r. planowano 80 konserwacji – zrealizowano 329, w 2017 r. planowano 80 konserwacji – zrealizowano 102, w 2018 r. planowano 80 konserwacji – zrealizowano 41.

Przyczyną nieosiągnięcia założonych wartości miernika – w postaci liczby przeprowadzonych rewaloryzacji i konserwacji (w ramach działania 9.1.1.6.) była konieczność dokonania relokacji zbiorów muzealnych działów etnologii, historii i archeologii do nowych pomieszczeń magazynowych.

(akta kontroli str. 132-134)

W latach 2016-2018 Muzeum sporządzało plany merytoryczne i sprawozdania z działalności merytorycznej oddzielnie dla Ministra KiDN i Urzędu Marszałkowskiego, tzn.:

- dla Ministra: opisowe roczne plany merytoryczne oraz sprawozdania z ich realizacji (roczne, półroczne i za trzy kwartały), zgodnie z zarządzeniem Ministra z 30 października 2013 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa⁴²,
- dla Urzędu Marszałkowskiego: roczne opisowe plany merytoryczne Muzeum i sprawozdania z ich realizacji, co było zgodne ze Statutem Muzeum. Na polecenie Urzędu Marszałkowskiego⁴³ Muzeum opracowywało również: sprawozdania miesięczne z działalności merytorycznej (od 2016 r. do nadal) i wyłącznie w 2018 r. sprawozdania kwartalne i roczne z realizacji planu działalności merytorycznej.

Łącznie za lata 2016-2018 Muzeum sporządziło 51⁴⁴ sprawozdań z działalności merytorycznej, w tym dziewięć dla Ministra KiDN i 42 dla Urzędu Marszałkowskiego.

Muzeum przygotowywało plany i sprawozdania merytoryczne z ich realizacji w formie i zakresie określonym przez organizatorów. Nie otrzymywano od organizatorów informacji o akceptacji przesyłanych sprawozdań.

(akta kontroli str. 10, 69-131, 286-287, 636, 725-821, 834-1068)

Muzeum terminowo przedkładało organizatorom plany działalności merytorycznej oraz 44 z 51 sprawozdań z ich realizacji (w tym dziewięć dla Ministra KiDN oraz 35 dla Urzędu Marszałkowskiego).

(akta kontroli str. 1069-1070)

Dyrektor wyjaśniła: „Zarówno różna częstotliwość, jak i niejednorodna zawartość merytoryczna sporządzanych dokumentów planistycznych i sprawozdawczych powoduje, że Muzeum w zasadzie jest w permanentnym okresie sprawozdawczym. Angażuje to większość działów Muzeum, które w ramach swoich zakresów kompetencyjnych redagują składowe sprawozdania. Kolejną kwestią problematyczną jest różne definiowanie tych samych działań przez poszczególne organy oraz to, że w niektórych sprawozdaniach wymagane są dane cząstkowe. (...). Problemem jest klasyfikowanie poszczególnych działań cząstkowych w ramach szerokiej definicji. (...) W naszej ocenie rozdrobniona sprawozdawczość powoduje nieefektywne wykorzystanie zasobów ludzkich z uwagi na wielokrotne wykonywanie tego samego zadania, ale pod różnym kątem”.

(akta kontroli str. 640)

Oferta programowa Muzeum obejmowała wystawy o zróżnicowanej tematyce, z podziałem na stałe (np. „Światło historii – Górny Śląsk na przestrzeni dziejów”,

⁴² Dz. Urz. MKiDN z 2013 r., poz. 43. Dalej „rozporządzenie w sprawie nadzoru i kontroli”.

⁴³ Pismo Urzędu Marszałkowskiego z 11 października 2011 r., znak: KL.DK.502.9.2011, KL.DK.KW-321/11 oraz z 22 stycznia 2018 r., znak: KL-PRB.3021.2.2018, KL-PRB.KW-00010/18.

⁴⁴ Sprawozdanie z realizacji rocznego opisowego planu merytorycznego Muzeum za 2018 r., wynikające ze Statutu Muzeum, było w trakcie przygotowywania do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

„Galeria sztuki polskiej 1800-1945”, „Galeria plastyki nieprofesjonalnej”) i czasowe (np. Dani Karavan, Fotoplastykon, Zaczęło się od ziarna...⁴⁵), co umożliwiało ich dostosowanie do odbiorców w różnym wieku, tj. dzieci, młodzieży, jak i dorosłych.

W ramach oferty edukacyjnej dla szkół Muzeum organizowało spotkania poświęcone różnym dziedzinom kultury, a także warsztaty i wykłady o sztuce, teatrze, historii, etnografii i scenografii, skierowane do: przedszkoli i klas I-III szkół podstawowych (np. „Czym jest obraz”, „Baśnie śląskie”), klas IV-VI szkół podstawowych (np. malarze z naszych podręczników, ABC teatru), młodzieży (np. kolory Młodej Polski, sztuka gotycka – architektura, malarstwo i rzeźba) oraz szkół specjalnych i integracyjnych (np. mig-muz. – sztuka w języku migowym, kostium w projekcie).

Dla odbiorców indywidualnych, w tym dla rodzin z dziećmi i młodzieży, Muzeum przygotowywało warsztaty, a dla dorosłych i seniorów – wykłady, panele dyskusyjne, oprowadzania kuratorskie i tematyczne.

W Muzeum odbywały się również koncerty, spektakle teatralne czy pokazy filmowe przeznaczone dla różnych odbiorców.

(akta kontroli str. 203-206, 631-635)

Muzeum było przystosowane do zwiedzania przez osoby niepełnosprawne m.in. poprzez wyznaczenie na wszystkich parkingach⁴⁶ miejsc dla niepełnosprawnych, umożliwienie dojazdu do wszystkich budynków (zarówno z parkingów naziemnych, jak i podziemnych) wózkiem inwalidzkim⁴⁷ oraz dziecięcym, m.in. dzięki windom oraz podjazdom (pochylniom)⁴⁸, jak i brak barier architektonicznych na zewnątrz i wewnątrz budynków (takich jak: schody, krawężniki, progi, zbyt wąskie drzwi). Ponadto na poziom „0” Muzeum⁴⁹ umożliwiono wjazd windą bezpośrednio z przystanku autobusowego, umiejscowionego przy drodze dojazdowej do parkingów (ul. T. Dobrowolskiego). Różnice poziomów wewnątrz budynków były możliwe do pokonania dzięki pochylniom⁵⁰, natomiast w miejscach, w których nie było takiej możliwości różnice poziomów zwiedzania można było pokonać za pomocą wind. Dla osób niewidomych, na wszystkich szlakach komunikacyjnych (zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz budynków) pomiędzy poszczególnymi obiektami udostępnionymi dla zwiedzających, zamontowano tzw. „ścieżki dotykowe”, w postaci „pasów prowadzących” i „pól uwagi”, a przyciski w windach posiadały oznakowania w alfabecie Braille’a. Ponadto w kasach dostępny był informator o Muzeum Śląskim oraz przewodnik po „Galerii malarstwa Polskiego z lat 1800-1945” napisane alfabetem Braille’a, jak również przenośne pętle indukcyjne dla niedosłyszących (25 szt.) oraz urządzenia do audiodeskrypcji (10 szt.). W ww. Galerii wykorzystano grafikę wypukłą (tyflografikę) umożliwiającą osobom niewidomym lepsze poznanie prezentowanych dzieł sztuki. Toalety dla niepełnosprawnych posiadały przestrzeń manewrową zgodną z przepisami § 86 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁵¹

⁴⁵ Historia roślin uprawnych.

⁴⁶ Na trzech poziomach parkingu podziemnego oraz na parkingu naziemnym.

⁴⁷ Na wyposażeniu Muzeum były dwa wózki inwalidzkie.

⁴⁸ Windy oraz podjazdy posiadały szerokość pozwalającą na swobodne poruszanie się wózkiem inwalidzkim i dziecięcym.

⁴⁹ Na tym poziomie znajdowały się wejścia do wszystkich budynków Muzeum.

⁵⁰ Na dłuższych odcinkach pochylnych szlaków komunikacyjnych (podjazdów) w wewnątrz budynków wykonane są tzw. spoczniki, tj. miejsca wypoziomowane służące do odpoczynku dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

⁵¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1422, ze zm.

oraz były odpowiednio wyposażone⁵². Dla rodzin z małymi dziećmi przygotowane były przewijaki⁵³, a w „Holu centralnym” wyznaczono specjalne pomieszczenie dla matek z małymi dziećmi, umożliwiające karmienie dziecka w odosobnieniu oraz przeprowadzenie czynności higienicznych. Ponadto w szatni głównej była możliwość pozostawienia wózka dziecięcego. W Muzeum na poziomie „-4” budynku Administracji (w przestrzeni konferencyjnej – ogólnodostępnej) znajdował się punkt medyczny, a przy Galerii malarstwa „Strefa wyciszenia” – tzn. pomieszczenie dla osób potrzebujących chwili spokoju, w tym dla osób z autyzmem.

(akta kontroli str. 56-68)

W celu dostosowania użytkowanych obiektów do grup narażonych na wykluczenie Muzeum podejmowało wiele działań, w tym m.in:

- 1) przeprowadziło audyt dostępności architektonicznej dla osób z niepełnosprawnościami,
- 2) przeszkoliło 30 pracowników w zakresie obsługi osób niepełnosprawnych, 40 z podstaw języka migowego i pięciu w zakresie oprowadzania osób niewidomych i tworzenia audiodeskrypcji dzieł sztuki,
- 3) zatrudniło niesłyszącego pracownika, który prowadził wykłady na temat twórczości artystów głuchych oraz jako opiekuna ekspozycji, pracownika poruszającego się na wózku,
- 4) umożliwiło seniorom udział w programach: 60+ Kultura, Śląskie dla Seniora, a także uruchomiono dla nich cykl Teatr Konesera⁵⁴.

(akta kontroli str. 203-206)

Dla niwelowania barier materialnych Muzeum wprowadziło Kartę Dużej Rodziny (od trzech do 10 osób), upoważniającą do zakupu jednego biletu rodzinnego w cenie 20 zł, a także Śląską Kartę Seniora, upoważniającą osoby powyżej 60 lat do zakupu biletów ulgowych. Dla osób z niepełnosprawnościami obniżono ceny za oprowadzanie i zniesiono opłatę za przewodnika.

(akta kontroli str. 203-206)

Muzeum różnicowało ceny biletów w zależności od przedmiotu zwiedzania, tj. wszystkich wystaw stałych i czasowych, tylko wystaw czasowych, przestrzeni edukacyjnej dla rodzin z dziećmi „Na tropie Tomka”, czy też wieży widokowej, a także w zależności od wieku i wielkości grupy – bilety normalne, ulgowe, rodzinne, rodzinne z Kartą Dużej Rodziny, grupowe – normalne i ulgowe.

Stworzono również możliwość wykupienia abonamentu rocznego na wszystkie wystawy stałe i czasowe, z uwzględnieniem biletów normalnych i ulgowych, a także biletu wspólnego do Muzeum Śląskiego i Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, z podziałem na bilety normalne, ulgowe i rodzinne.

W Muzeum obowiązywał bezpłatny wstęp dla: dzieci do siedmiu lat oraz wszystkich zwiedzających w każdy wtorek.

⁵² W sanitariaty dla niepełnosprawnych oraz uchwyty ułatwiające korzystanie z nich

⁵³ Cztery składane przewijaki dla niemowląt były zamontowane w toaletach: dla niepełnosprawnych (w budynku „Stolarni”) i damskich (w budynku „Łaźni”), oraz na poziomie „-3” budynku Administracji w przestrzeni konferencyjnej (ogólnodostępnej) oraz w Cafeterii-Bistro na poziomie „0”.

⁵⁴ Transmisje spektakli połączone z dyskusją i wykładem – oferta bezpłatna we wtorki.

Odrębnie ustalono ceny za zwiedzanie Muzeum z przewodnikiem, z podziałem na: wszystkie wystawy, tylko wystawy stałe (w tym wyłącznie dla szkół), tłumaczenie w polskim języku migowym oraz z audiodeskrypcją.

(akta kontroli str. 635)

Na zakres i efektywność działalności merytorycznej Muzeum wpłynęło niezyskanie dofinansowania we wrześniu 2017 r. z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020⁵⁵ na realizację zadania⁵⁶ pn. „Rozbudowa i przebudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynków przemysłowych byłej kuźni i warsztatu mechanicznego na funkcję muzealno-edukacyjną Muzeum”, które stanowiło kolejny etap budowy nowej siedziby Muzeum i rewitalizacji terenu po byłej Kopalni Katowice. Obiekty kuźni i warsztatu mechanicznego miały być wykorzystane do przedstawienia historii przemysłu na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim z wyeksponowaniem obiektów z dawnych parków maszynowych hut i kopalń. Muzeum nie mogło realizować zaplanowanych działań kulturalnych i edukacyjnych, gdyż były one ściśle powiązane z historycznymi budynkami oraz urządzeniami i maszynami znajdującymi się w ich wnętrzu.

Po nieuwzględnieniu protestu (wniesionego przez Muzeum pismem z 12 października 2017 r.) przez Ministra Rozwoju i Finansów⁵⁷ (w listopadzie 2017 r.), wskutek niespełnienia kryteriów merytorycznych, Muzeum wnioskowało do Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach⁵⁸ o przekwalifikowanie środków z tego zadania inwestycyjnego⁵⁹ na zadanie finansowane w całości ze środków Województwa Śląskiego w kwocie 6.493,5 tys. zł, dotyczące przebudowy i adaptacji zabytkowego budynku dawnej maszynowni szybu „Bartosz” na funkcję ekspozycyjną Muzeum (część wcześniejszego zadania). Wobec braku akceptacji wniosków Muzeum podjęło działania dla wypracowania spójnej koncepcji zagospodarowania wszystkich (dziewięciu) obiektów pozostałych do rewitalizacji po byłej Kopalni Katowice, co umożliwi ubieganie się o dofinansowanie w ramach III edycji funduszy Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021 – obszar Kultura.

(akta kontroli str. 151-199, 629-630)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Muzeum nieterminowo złożyło Urzędowi Marszałkowskiemu siedem (spośród 42) sprawozdań z działalności merytorycznej, w tym sześć miesięcznych (opóźnienie od jednego do siedmiu dni) i sprawozdanie z realizacji planu działalności merytorycznej za 2018 r. (opóźnienie 10 dni), które – zgodnie ze wskazaniem Urzędu Marszałkowskiego – winny być złożone do 10 dnia następnego miesiąca (sprawozdania miesięczne) i do 20 stycznia 2019 r. (sprawozdanie roczne).

Dyrektor Muzeum wyjaśniła, że przyczyną nieprawidłowości była konieczność weryfikacji danych cząstkowych wchodzących w skład sprawozdań.

(akta kontroli str. 287, 626, 636, 1069-1070, 1072-1072a)

⁵⁵ Dalej: „POIŚ”.

⁵⁶ Całkowita wartość wniosku: 21.479,6 tys. zł, w tym dofinansowanie z POIŚ – 14.765,4 tys. zł.

⁵⁷ Instytucja Zarządzająca POIŚ 2014-2020.

⁵⁸ Pisma z 21 grudnia 2017 r., 24 lipca 2018 r. i 2 sierpnia 2018 r.

⁵⁹ Zadanie było wpisane do Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Śląskiego na lata 2018-2030.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizowanie przez Muzeum zadań statutowych, a także założeń przyjętych w opisowych rocznych planach merytorycznych, za wyjątkiem niepełnej realizacji założonej liczby publikacji, konferencji i zbiorów w bibliotece. Muzeum było przygotowane do obsługi osób z niepełnosprawnością, dostosowało również ofertę programową do różnych grup wiekowych odbiorców. NIK ocenia jako nierzetelne nieterminowe przedłożenie Urzędowi Marszałkowskiemu siedmiu z 42 sprawozdań z działalności merytorycznej.

OBSZAR

2. Wydatkowanie środków publicznych na działalność instytucji kultury

Opis stanu faktycznego

W kontrolowanym okresie Muzeum osiągnęło z działalności bieżącej dodatni wynik finansowy w wysokości: 4.862,5 tys. zł w 2016 r., 167,9 tys. zł w 2017 r. i 2.275,5 tys. zł w 2018 r.⁶⁰

Przychody z działalności bieżącej wzrastały rokrocznie, tj.: w 2017 r. w porównaniu z 2016 r.⁶¹ o 3.406,9 tys. zł (9,1%), co wynikało głównie z większych wpływów z dotacji podmiotowej samorządu województwa o 2.829,0 tys. zł (14,0%) oraz ze wzrostu przychodów ze sprzedaży biletów o 366,2 tys. zł (45,9%), a w 2018 r. w porównaniu z 2017 r. o 1.060,6 tys. zł (2,6%), co wynikało m. in. ze wzrostu wpływów z najmu pomieszczeń o 405,9 tys. zł (100,4%).

Wykonanie przychodów z działalności bieżącej Muzeum w porównaniu do planu wynosiło w 2016 r. 95,4%, w 2017 r. – 99,9%, a w 2018 r. – 100%.

Z zaplanowanych na 2019 r. przychodów w kwocie 40.364,9 tys. zł, na dzień 28 lutego 2019 r., osiągnięto 6.789,5 tys. zł (16,8%).

Koszty działalności bieżącej w 2017 r. w porównaniu do 2016 r.⁶² wzrosły o 8.101,5 tys. zł (24,8%), głównie wskutek wzrostu: kosztów utrzymania obiektów o 5.997,5 tys. zł (31,2%) i kosztów wykonania wystaw o 1.299,1 tys. zł (198,7%), a w 2018 r. w porównaniu do 2017 r. zmniejszyły się o 1.047,0 tys. zł (2,6%), co wynikało głównie ze zmniejszenia kosztów utrzymania obiektów o 836,5 tys. zł (3,3%).

Największy udział w kosztach Muzeum miały koszty utrzymania obiektów wynoszące w 2016 r. – 19.230,7 tys. zł (58,9%), w 2017 r. – 25.228,2 tys. zł (61,9%), a w 2018 r. – 24.391,7 tys. zł (61,4%) oraz koszty wynagrodzeń z pochodnymi wynoszące w 2016 r. – 10.647,1 tys. zł (32,6%), w 2017 r. – 11.661,6 tys. zł (28,6%), a w 2018 r. – 12.579,0 tys. zł (31,7%).

(akta kontroli str. 214, 681, 698, 713)

Umowa z organizatorami zapewniała Muzeum dotacje podmiotowe na pokrycie kosztów bieżącego funkcjonowania (tj. kosztów administracyjnych, eksploatacyjnych oraz wynagrodzeń z pochodnymi), ze środków finansowych Ministra KiDN

⁶⁰ W bilansach Muzeum wykazano: na dzień 31 grudnia 2016 r. zysk netto w kwocie 4.851,6 tys. zł, na dzień 31 grudnia 2017 r. stratę netto w kwocie 215,6 tys. zł, na dzień 31 grudnia 2018 r. zysk netto w kwocie 2.596,8 tys. zł.

⁶¹ Przychody z działalności bieżącej wynosiły: w 2016 r. – 37.537,6 tys. zł, w 2017 r. – 40.944,5 tys. zł, a w 2018 r. – 42.005,1 tys. zł.

⁶² Koszty działalności bieżącej wynosiły: w 2016 r. – 32.675,1 tys. zł, w 2017 r. – 40.776,6 tys. zł, a w 2018 r. – 39.729,6 tys. zł.

w kwocie wynoszącej od 1 stycznia 2016 r. – 8.331,0 tys. zł i Zarządu Województwa Śląskiego w kwocie 26.339,0 tys. zł rocznie.

(akta kontroli str. 38-44)

W latach 2016-2018 Muzeum otrzymało dotacje podmiotowe od Ministra KiDN w kwocie 8.334,0 tys. zł rocznie, tj. wyższej o 3,0 tys. zł (0,04%), co wynikało z przyznania dodatkowych środków na sfinansowanie lekcji muzealnych. Dotacje wykorzystano w 100%. Na 2019 r. Minister KiDN przyznał Muzeum dotację podmiotową w kwocie zgodnej z umową z organizatorem.

Z Urzędu Marszałkowskiego Muzeum otrzymało dotacje podmiotowe w kwotach: 21.867,3 tys. zł w 2016 r., 22.971,8 tys. zł w 2017 r. i 23.355,9 tys. zł w 2018 r., tj. niższych od ustalonych w umowie z organizatorem o 4.471,7 tys. zł (17%) w 2016 r., 3.367,2 tys. zł (12,8%) w 2017 r. i 2.983,1 tys. zł (11,3%) w 2018 r. Kwota dotacji planowana na 2019 r. wynosiła 23.317,9 tys. zł i była niższa od przewidywanej w umowie z organizatorem o 3.021,1 tys. zł (11,5%).

Wyjściowe kwoty dotacji podmiotowej były ustalane przez Urząd Marszałkowski na podstawie danych finansowych przekazywanych przez Muzeum przy opracowywaniu projektu budżetu Województwa Śląskiego. Zmiany kwoty przyznanych dotacji przedstawiały się następująco:

2016 r. – kwota dotacji uchwalona przez Sejmik Województwa Śląskiego na 2016 r.⁶³ dla Muzeum była zgodna z umową z organizatorem (26.339,0 tys. zł). W ciągu roku kwota dotacji była pięciokrotnie zwiększana (łącznie o 228,3 tys. zł) i na wnioski Dyrektora⁶⁴ sześciokrotnie zmniejszana (łącznie o 4.700,0 tys. zł), tzn. do kwoty 21.867,3 tys. zł. Dyrektor Muzeum uzasadniała wnioski mniejszym niż zakładano zużyciem energii elektrycznej, centralnego ogrzewania oraz niższymi kosztami ochrony.

W piśmie z 1 września 2016 r. Zarząd Województwa Śląskiego nie zaaprobował wniosku Dyrektora⁶⁵ dotyczącego przekwalifikowania części dotacji podmiotowej w kwocie 3.830,1 tys. zł na dotacje celowe inwestycyjne w celu zrealizowania trzech zadań⁶⁶. Dwa z ww. zadań zostały uwzględnione w budżecie Muzeum na 2017 r. w kwocie łącznej 4.330,1 tys. zł pochodzącej z dotacji celowej na zadania inwestycyjne⁶⁷;

2017 r. – kwota dotacji uchwalona przez Sejmik Województwa Śląskiego na 2017 r. wynosiła dla Muzeum 21.926,7 tys. zł i była niższa o 4.412,3 tys. zł (16,8%) od wynikającej z Umowy. W ciągu roku kwota dotacji była czterokrotnie zwiększana (łącznie o 1.610,7 tys. zł) i dwukrotnie zmniejszana (łącznie o 565,6 tys. zł), tj. do kwoty 22.971,8 tys. zł. Zmniejszenie kwoty dotacji w jednym przypadku nastąpiło na wniosek Dyrektora (500 tys. zł), a w drugim – z inicjatywy Urzędu Marszałkowskiego (65,6 tys. zł);

2018 r. – kwota dotacji uchwalona przez Sejmik Województwa Śląskiego na 2018 r. wynosiła dla Muzeum 23.317,9 tys. zł i była niższa o 3.021,1 tys. zł (11,5%)

⁶³ W ramach uchwalenia budżetu Województwa Śląskiego na 2016 r.

⁶⁴ Wnioski z 5 września i 25 października 2016 r.

⁶⁵ Wniosek z 10 sierpnia 2016 r.

⁶⁶ Dotacje celowe inwestycyjne miały dotyczyć: zakupu nieruchomości zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie Muzeum (1.100,0 tys. zł), doposażenia i modernizacji systemu wentylacji i klimatyzacji magazynów muzealnych (2.300,0 tys. zł) oraz wykonania projektu uzupełniającego i rozbudowy systemu sygnalizacji włamania i napadu w siedzibie Muzeum (430,1 tys. zł).

⁶⁷ Zadania: doposażenia i modernizacji systemu wentylacji i klimatyzacji magazynów muzealnych (3.900,0 tys. zł) oraz wykonania projektu uzupełniającego i rozbudowy systemu sygnalizacji włamania i napadu w siedzibie Muzeum (430,1 tys. zł).

od wynikającej z Umowy. W ciągu roku kwota dotacji była jeden raz zwiększona (o 38 tys. zł), tj. do kwoty 23.355,9 tys. zł.

W 2016 r. Muzeum wykorzystało dotacje podmiotowe otrzymane z Urzędu Marszałkowskiego w 92,1%, tj. kwocie 20.142,8 tys. zł, a niewykorzystane środki dotacji – 1.724,6 tys. zł zwróciło na rachunek Urzędu Marszałkowskiego⁶⁸. Przyczyną niewykorzystania dotacji był brak możliwości dokładnego oszacowania kosztów utrzymania nowej siedziby Muzeum, w tym głównie kosztów energii elektrycznej i ciepłej. W kolejnych latach dotacje podmiotowe wykorzystano w 100%.

(akta kontroli str. 214-294, 313-315, 641-643)

Dyrektor wyjaśniła, że niższe kwoty dotacji otrzymywanych z Urzędu Marszałkowskiego miały wpływ na działalność merytoryczną Muzeum, gdyż m.in. przez to ograniczano organizację lub zakres niektórych przedsięwzięć (np. wystaw, publikacji), nie podnoszono kwoty przeznaczonej na zakupy muzealiów.

(akta kontroli str. 641)

Zdaniem NIK przyznawane kwoty dotacji podmiotowej były dostosowywane do potrzeb Muzeum na podstawie informacji finansowych i informacji dotyczących działalności merytorycznej przekazywanych corocznie do Urzędu Marszałkowskiego w związku z opracowywaniem projektu budżetu Województwa Śląskiego.

W okresie objętym kontrolą Muzeum dokonywało wydatków do wysokości ustalonej w planie finansowym (po zmianach), jak również planowało i prowadziło działalność dostosowaną do możliwości finansowych:

- w 2016 r. wydatki na działalność bieżącą zrealizowano w kwocie 32.675,1 tys. zł, co stanowiło 83% planu po zmianach⁶⁹. Przyczyną niewykonania planu wydatków było głównie poniesienie niższych od przewidywanych kosztów utrzymania obiektów (o 3.032 tys. zł) i niższych kosztów wykonania wystaw (o 846,2 tys. zł), przy zrealizowaniu ich zaplanowanej liczby,

- w 2017 r. wydatki na działalność bieżącą zrealizowano w kwocie 40.776,6 tys. zł (99,5% planu po zmianach)⁷⁰,

- w 2018 r. wydatki na działalność bieżącą zrealizowano w kwocie 39.729,6 tys. zł, co stanowiło 94,6% planu po zmianach⁷¹. Przyczyną poniesienia wydatków w kwocie niższej od zaplanowanej było zmniejszenie pozostałych wydatków, w tym m.in. dotyczących wykonania wystaw (o 59,4 tys. zł), przy osiągnięciu ich zaplanowanej liczby,

- z zaplanowanych na 2019 r. wydatków na działalność bieżącą w kwocie 40.364,9 tys. zł, na dzień 28 lutego 2019 r., zrealizowano 5.837,7 tys. zł (14,5%).

Przyczyną osiągnięcia zysków w latach 2016-2018 było poniesienie niższych od planowanych kosztów działalności bieżącej.

W 2017 r., w porównaniu do 2016 r., należności Muzeum wzrosły o 384,1 tys. zł (20,4%), co wynikało z odroczonego zwrotu podatku należnego VAT⁷², a w 2018 r. w porównaniu z 2017 r. zmniejszyły się o 185,1 tys. zł (8,2%).

⁶⁸ W dniu 11 stycznia 2017 r.

⁶⁹ Wydatki na działalność bieżącą zaplanowano na 2016 r. w kwocie 39.365,7 tys. zł.

⁷⁰ Wydatki na działalność bieżącą zaplanowano na 2017 r. w kwocie 40.998,8 tys. zł.

⁷¹ Wydatki na działalność bieżącą zaplanowano na 2018 r. w kwocie 42.005,1 tys. zł.

⁷² Zwrot w ciągu 60 dni od złożenia deklaracji podatkowej.

Zobowiązania Muzeum w 2017 r. w porównaniu do 2016 r. zmniejszyły się o 2.428,9 tys. zł (85%), a w 2018 r. w porównaniu do 2017 r. wzrosły o 40,3 tys. zł (9,4%), co wynikało z płatności za faktury dotyczące poprzedniego roku.

W Muzeum nie występowały zobowiązania wymagalne i należności przedawnione.

(akta kontroli str. 214, 617-615, 643)

Na przychody Muzeum składały się: dotacje podmiotowe, przychody z prowadzonej działalności oraz dotacje celowe na realizację wskazanych zadań i programów. Największy udział w przychodach Muzeum miały dotacje podmiotowe organizatora wynoszące w 2016 r. – 28.476,6 tys. zł (75,9%), w 2017 r. – 31.306 tys. zł (76,5%) i w 2018 r. – 31.690,1 tys. zł (75,4%).

Przychody z prowadzonej działalności wynosiły w 2016 r. – 8.834,1 tys. zł (23,5% przychodów ogółem), w 2017 r. – 9.232,3 tys. zł (22,5%), w 2018 r. – 10.305 tys. zł (24,5%). Składały się na nie m.in. równowartość odpisów amortyzacyjnych, przychody ze sprzedaży: biletów, usług i reklam, wydawnictw, a także z najmu pomieszczeń. Największy udział w przychodach z prowadzonej działalności miała równowartość odpisów amortyzacyjnych (73,7%-77,3%⁷³), wpływy ze sprzedaży biletów (9%-12,6%⁷⁴) i najmu pomieszczeń (4,4%-7,9%⁷⁵).

(akta kontroli str. 214)

Przychody z najmu pomieszczeń uzyskane w okresie 2016-2018 wynikały z zawartych umów dotyczących najmu krótkoterminowego w kwocie łącznej 1.130,6 tys. zł, długoterminowego w kwocie 721,7 tys. zł i innych przychodów z najmu w kwocie 4,3 tys. zł⁷⁶.

W latach 2016-2018 Muzeum zawarło 178 umów dotyczących krótkoterminowego wynajmu powierzchni w ramach wydarzeń jednorazowych, w tym w 2016 r. – 57, w 2017 r. – 62, w 2018 r. – 59. Z tego tytułu osiągnięto przychód w 2016 r. w kwocie 391,4 tys. zł, w 2017 r. – 196,2 tys. zł, w 2018 r. – 543 tys. zł. Przedmiotem umów był wynajem powierzchni m.in. na spotkania i szkolenia, konferencje.

W tym samym okresie Muzeum osiągało również przychody z długoterminowego wynajmu powierzchni, wynikające w 2016 r. z sześciu umów w kwocie 250,9 tys. zł, w 2017 r. z sześciu umów (w kwocie 204,5 tys. zł), a w 2018 r. z siedmiu umów (w kwocie 266,3 tys. zł). Przedmiotem umów był m.in. najem powierzchni do prowadzenia sklepu muzealnego, bistra i restauracji.

(akta kontroli str. 214, 644-649)

Dotacje celowe wynosiły w 2016 r. – 226,9 tys. zł (0,6% przychodów ogółem), w 2017 r. – 406,2 tys. zł⁷⁷ (1%), a w 2018 r. – 10 tys. zł (0,02%). Dotacje otrzymywano od Ministra KiDN (łącznie 630,9 tys. zł, tj. 98,1% dotacji celowych ogółem) i od samorządu województwa (12,2 tys. zł w 2017 r., tj. 1,9%). Przedmiotem umów o dotacje celowe było głównie dofinansowanie wystaw i ekspozycji.

Muzeum złożyło łącznie sześć wniosków o przyznanie dotacji celowych na realizację zadań i programów realizowanych w latach 2016-2019 (I kwartał) na łączną kwotę 798 tys. zł, z których wszystkie rozpatrzone pozytywnie, przyznając dotacje

⁷³ W 2016 r. – 76,6%, w 2017 r. – 77,3%, w 2018 r. – 73,7%.

⁷⁴ W 2016 r. – 9,0%, w 2017 r. – 12,6%, w 2018 r. – 11,3%.

⁷⁵ W 2016 r. – 7,4%, w 2017 r. – 4,4%, w 2018 r. – 7,9%.

⁷⁶ W tym: w 2016 r. – 0,2 tys. zł, w 2017 r. – 3,4 tys. zł, w 2018 r. – 0,7 tys. zł.

⁷⁷ W tym: 394,0 tys. zł od Ministra KiDN i 12,2 tys. zł od samorządu województwa.

w kwocie 709 tys. zł (88,8%). W czterech z sześciu przypadków podpisano umowy na dofinansowanie w kwocie 303 tys. zł (kwoty wnioskowane) – zadania zrealizowano przy wykorzystaniu dotacji w kwocie 208,4 tys. zł (68,8% kwot wnioskowanych). W dwóch przypadkach dotyczących dofinansowania w kwocie 406 tys. zł nie podpisano umów do dnia zakończenia kontroli.

Ponadto w ramach dotacji inwestycyjnej⁷⁸ dotyczącej zadania pn.: „Rewitalizacja zabytkowych budynków Łaźni Głównej i Stolarsni wraz z przyległym terenem dawnej kopalni Katowice i budową niezbędnej infrastruktury na potrzeby Muzeum”⁷⁹ poniesiono wydatki nieinwestycyjne⁸⁰ w kwocie 434,7 tys. zł⁸¹, które wykazano w sprawozdaniach do organizatorów jako dotację celową.

(akta kontroli str. 652-653)

W latach 2016-2019 (I kwartał) nie występowały przypadki sponsorowania działalności Muzeum, co, jak wyjaśniła Dyrektor Muzeum, wynikało ze świadomej polityki budowania silnej marki tej instytucji.

(akta kontroli str. 724)

Wspólne prowadzenie od 2006 r. Muzeum przez Ministra KiDN wpłynęło na zwiększenie jego efektywności w obszarach:

- merytorycznym, o czym świadczy m.in. wzrost liczby zorganizowanych wystaw z 27 w 2005 r. do 37 w 2006 r. (o 37%) i 39 w 2018 r. (o 44,4% w porównaniu do 2005 r.), jak również wzrost wartości zakupionych muzealiów z 50,3 tys. zł w 2005 r. do 327 tys. zł w 2006 r. (sześciokrotny wzrost⁸²) i 1.988,1 tys. zł w 2018 r. (39-krotny wzrost⁸³ w porównaniu do 2005 r.). W 2006 r. rozpoczęto digitalizację zbiorów, osiągając 2.549 numerów inwentarzowych, a w 2018 r. – 18.145 numerów (siedmiokrotny wzrost⁸⁴),

- kadrowo-płacowym, gdyż liczba etatów zwiększyła się ze 109 w 2005 r. i 2006 r. do 180 w 2018 r. (wzrost o 65,1%), a średnia płaca wzrosła z 3,5 tys. zł w 2012 r. do 4,7 tys. zł w 2018 r.⁸⁵ (o 34,3%),

Ponadto, środki przekazane przez Ministra w ramach wspólnego prowadzenia instytucji kultury wpłynęły na poprawę warunków lokalowych Muzeum, które w latach 2004-2015 dysponowało siedzibą Muzeum o powierzchni 1.065 m², w tym 949 m² na działalność merytoryczną, a od 2018 r. posiada nową siedzibę o powierzchni użytkowej 27.494 m².

(akta kontroli str. 212-213)

W latach 2016-2018 kierownictwo Muzeum (Dyrektor i jej zastępca) nie wykonywało dodatkowej działalności (niezwiązanej z pełnieniem funkcji dyrektora/jego zastępcy), a co za tym idzie nie pobierało dodatkowego wynagrodzenia z tego tytułu.

(akta kontroli str. 328-330)

Muzeum gospodarnie i efektywnie wydatkowało środki w ramach dotacji podmiotowej w latach 2016-2018, w tym terminowo regulowało zobowiązania

⁷⁸ Wnioskowanej na kwotę 20.835,4 tys. zł, otrzymanej w kwocie 15.313,3 tys. zł.

⁷⁹ Dalej „Rewitalizacja Kopalni Katowice”.

⁸⁰ Wydatki bieżące zaplanowane w kwocie 445,5 tys. zł.

⁸¹ Wydatki dotyczyły wyposażenia w środki trwale o wartości poniżej 3,5 tys. zł oraz wynagrodzeń osób realizujących projekt.

⁸² Wzrost o 550,1%.

⁸³ Wzrost o 3.852,5%.

⁸⁴ Wzrost o 611,8%.

⁸⁵ Brak danych za lata wcześniejsze.

w wysokościach wynikających z faktur. Powyższe stwierdzono na podstawie analizy dowodów zapłaty za realizację trzech wybranych zadań⁸⁶. Na podstawie dokumentacji z postępowań o udzielenie zamówienia publicznego dla ww. trzech wybranych zadań stwierdzono, że zostały one przeprowadzone zgodnie z przepisami ustawy Pzp.

(akta kontroli str. 331-376, 1073-1096)

Muzeum w latach 2016-2018 realizowało sześć zadań dofinansowanych dotacjami celowymi, z czego dwa to zadania inwestycyjne (pn.: „Rewitalizacja Kopalni Katowice”⁸⁷ i „Dostawa i montaż przemysłowych osuszaczy kondensacyjnych w magazynach zbiorów Muzeum Śląskiego w Katowicach”⁸⁸), dwa zadania dotyczyły działalności programowej Muzeum (pn.: „Szychta kreatywna w Muzeum Śląskim. Społeczne aspekty rewitalizacji”⁸⁹ i „Przygotowanie wernisażu wystawy w 100. rocznicę utworzenia Błękitnej Armii Hallera”⁹⁰), a kolejne dwa zadania zostały określone w umowach dotacji celowych przyznanych przez Województwo Śląskie jako nagrody i dotyczyły organizacji animacyjnego zwiedzania dla rodzin w przestrzeni edukacyjnej wystawy pn. „Na tropie Tomka”⁹¹ oraz organizacji wydarzeń towarzyszących wystawie pt. „Perspektywa wieku dojrzewania”⁹².

(akta kontroli str. 326-327)

Prawidłowość wydatkowania środków z przyznanych dotacji celowych stwierdzono na podstawie badania trzech zadań o najwyższej wartości realizowanych w okresie objętym kontrolą, tj. Rewitalizacja kopalni Katowice⁹³, Dostawa osuszaczy⁹⁴

⁸⁶ Do badania wybrano celowo po jednym postępowaniu z lat 2016-2018, w wyniku których zawarto umowy o najwyższej wartości kwotowej w poszczególnych latach objętych kontrolą. Z przeprowadzonych postępowań wybrano: 1) Postępowanie w trybie przetargu nieograniczonego z 2015 r. o udzielenie zamówienia polegającego na świadczeniu na rzecz Muzeum usług sprzątania i utrzymania czystości w obiektach należących do Muzeum – umowa o wartości 1 102,4 tys. zł podpisana została 1.02.2016 r. 2) Postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego z 2017 r. na świadczenia usług obejmujących kwalifikowaną ochronę fizyczną mienia Muzeum i konwojowanie – umowa o wartości całkowitej 11 459,5 tys. zł z 15.05.2017 r., 3) Postępowanie w trybie przetargu nieograniczonego z 2018 r. o udzielenie zamówienia na wykonanie przeglądów, konserwacji i czynności obsługowych instalacji i systemów przeciwpożarowych w obiektach Muzeum – umowa o wartości 2 277,7 tys. zł z dnia 19.04.2018 r. oraz umowa o wartości 177,5 tys. zł z dnia 05.04.2018 r.

⁸⁷ Zadanie realizowane w latach 2014-2017. Wartość końcowa zadania 30 104,3 tys. zł, z czego: 12 502,5 tys. zł przekazał Minister KiDN (41,53% wartości brutto projektu), 16 972,7 tys. zł przekazało Województwo Śląskie (56,38% wartości brutto projektu), a 629,2 tys. zł stanowił wkład własny Muzeum (2,09%).

⁸⁸ Zadanie zrealizowane w 2018 r. w całości sfinansowane przez Województwo Śląskie. Dalej: „Dostawa osuszaczy”.

⁸⁹ Zadanie realizowane w latach 2016-2017. Dalej: „Szychta kreatywna”. Wartość końcowa zadania 246,2 tys. zł (z czego: 186,2 tys. zł przekazał Minister KiDN – 75,63% wartości brutto projektu, a 60 tys. zł stanowił wkład własny Muzeum – 24,37%).

⁹⁰ Zadanie realizowane w 2017 r. Umowa o udzielenie dotacji celowej zawarta z Województwem Śląskim Nr 1002/17 z dnia 21 listopada 2017 r. na kwotę 5 tys. zł.

⁹¹ Nagroda Marszałka Województwa Śląskiego za Wydarzenie Muzealne Roku 2016, w kategorii: dokonania z zakresu inicjatyw edukacyjnych oraz popularyzacji dziedzictwa kulturowego (w tym wydawnictwa muzealne), za widowisko pt. „Rasa. Pieśni antracytu”. Umowa o udzielenie dotacji celowej zawarta z Województwem Śląskim Nr 596/17 z dnia 8 sierpnia 2017 r. na kwotę 10 tys. zł.

⁹² Nagroda Marszałka Województwa Śląskiego za Wydarzenie Muzealne Roku 2017, w kategorii: wystawy, za wystawę pt. „Zaczęło się od ziarna ... Historia roślin uprawnych” oraz, w kategorii: publikacje książkowe, za publikację pt. „Z bliska i z oddali. Stroje ludowe na Śląsku”. Umowa o udzielenie dotacji celowej zawarta z Województwem Śląskim Nr 637/18 z dnia 3 lipca 2018 r. na kwotę 10 tys. zł.

⁹³ Kwota otrzymanej dotacji od Marszałka Województwa Śląskiego na realizację zadania w latach 2014-2017 wyniosła łącznie 16 972,7 tys. zł (z czego: 1,2 tys. zł w 2014 r., 3 414,7 tys. zł w 2015 r., 3 837,2 tys. zł w 2016 r. i 9 719,6 tys. zł w 2017 r.) i była przekazywana na podstawie corocznie zawieranych umów dotacji: Nr 311/IR/2014 z dnia 17 października 2014 r., Nr 602/IR/2015 z dnia 12 marca 2015 r. (dwukrotnie aneksowana), Nr 142/R/2016 z dnia 9 lutego 2016 r. (trzykrotnie aneksowanej) oraz Nr 85/2017 z dnia 7 lutego 2017 r. (czterokrotnie aneksowanej). Kwota otrzymanej dotacji celowej przekazanej łącznie w latach 2014-2017 przez Ministra KiDN wyniosła 12 502,5 tys. zł (41,53% wartości brutto projektu, z czego: 0,6 tys. zł w 2014 r., 3 672,6 tys. zł w 2015 r., 3 459,8 tys. zł w 2016 r. i 5 369,6 tys. zł w 2017 r.), w tym 10 627,1 tys. zł

i Szychta kreatywna⁹⁵. W wyniku analizy dokumentacji dotyczącej realizacji ww. zadań stwierdzono, że Muzeum zrealizowało zadania zgodnie z zawartymi umowami dotacyjnymi, terminowo składało raporty z realizacji zadania i rozliczenia przekazanych dotacji oraz w wyznaczonym czasie dokonywało zwrotu niewykorzystanych dotacji i zapłaty za faktury⁹⁶. Środki zostały wydatkowane na realizację ww. zadań, zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowach o dotacje celowe. Poprawność stosowania przepisów ustawy Pzp stwierdzono na podstawie przeprowadzonego badania dwóch postępowań o udzielenie zamówień publicznych⁹⁷ na: „Wykonanie wystawy stałej w rewitalizowanym budynku dawnej Stalarni na terenie Muzeum Śląskiego w Katowicach”⁹⁸ oraz Dostawę osuszaczy⁹⁹. W ramach realizacji trzeciego z badanych zadań, tj. Szychty kreatywnej, udzielone zamówienia nie podlegały przepisom ustawy Pzp.

(akta kontroli str. 333-614, 1073-1096)

Muzeum terminowo przedkładało plany finansowo-rzeczowe oraz sprawozdania z ich realizacji organizatorom w zakresie i formie przez nich określonych w stosownych pismach (w przypadku Województwa Śląskiego) oraz w zarządzeniu w sprawie nadzoru i kontroli. Muzeum terminowo, tzn. zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁰⁰, przekazywało organizatorom również sprawozdania finansowe. Plany finansowe¹⁰¹ i sprawozdania z wykonania planu finansowego/wydatków były przedkładane w dwóch formach: osobno dla Marszałka Województwa Śląskiego oraz Ministra KiDN. Sprawozdania były przekazywane do Marszałka za I półrocze i roczne, natomiast do Ministra KiDN za: I półrocze, trzy kwartały oraz roczne. Dane zawarte w planach finansowych i sprawozdaniach były zgodne w zakresie objętym badaniem¹⁰².

(akta kontroli str. 210, 224, 227, 255, 259, 282, 660-723)

ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014 oraz 1 875,4 tys. zł ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i została przekazana na podstawie umowy dotacji Nr 21/2014/PL08/MF EOG z dnia 8 września 2014 r. (sześciokrotnie aneksowanej).

⁹⁴ Wartość dotacji celowej przekazanej przez Marszałka Województwa Śląskiego w 2018 r. w wyniku zawartej umowy Nr 1514/KL/2018 z dnia 8 maja 2018 r. na kwotę 500 tys. zł, aneksowanej w dniu 10 września 2018 r., w wyniku czego zmniejszono kwotę dotacji do 453,4 tys. zł.

⁹⁵ Umowa finansowa zawarta z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Nr 18/FWD”b”/2016/PL08/MF EOG z dnia 22 czerwca 2016 r. na kwotę 278 tys. zł (z czego 236,3 tys. zł ze środków MF EOG oraz 41,7 tys. zł ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego). W ramach realizacji zadania Muzeum wydatkowało 186,2 tys. zł (z czego 158,3 tys. zł ze środków MF EOG i 27,9 tys. zł ze środków Ministra KiDN).

⁹⁶ Stwierdzono w wyniku przeprowadzenia badania wybranych 42 faktur o najwyższej wartości z lat 2016-2017, z czego: 29 w ramach zadania/projektu? Rewitalizacja Kopalni Katowice (o łącznej wartości 18 510,8 tys. zł, co stanowiło 80,42% całkowitych wydatków poniesionych na realizację tego zadania) i 13 w ramach zadania Szychta kreatywna (o łącznej wartości 102,3 tys. zł, co stanowiło 41,35% całkowitych wydatków poniesionych na realizację tego zadania) oraz faktury za Dostawę osuszaczy o wartości 453,4 tys. zł (100% wartości faktury).

⁹⁷ Do badania wybrano po jednym postępowaniu o największej wartości z dwóch zadań, tj. Rewitalizacji kopalni Katowice oraz Dostawy osuszaczy.

⁹⁸ Było to zadanie o najwyższej wartości spośród zadań inwestycyjnych realizowanych w okresie objętym kontrolą w ramach zadania/projektu? Rewitalizacja Kopalni Katowice – szacunkowa wartość zamówienia netto: 1 344,3 tys. zł.

⁹⁹ Szacunkowa wartość zamówienia netto: 368,6 tys. zł.

¹⁰⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 351.

¹⁰¹ Przedkładane były projekty planów finansowych, a ostateczne – zawierały również opis merytoryczny.

¹⁰² Badaniu poddano: plany finansowe, sprawozdania z realizacji planów finansowych, bilanse oraz rachunki zysków i strat Muzeum z lat 2016-2018 w zakresie przedstawionych w nich wartości: aktywów (w tym aktywów trwałych), zapasów i należności finansowych, środków pieniężnych, kosztów (w tym: amortyzacji, zużycia energii i materiałów, usług obcych, podatków, wynagrodzeń, ubezpieczeń społecznych i pozostałych kosztów rodzajowych), przychodów (w tym z: dotacji podmiotowych i celowych, sprzedaży biletów, wykonanych usług i przychodów własnych) i wyniku finansowego.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wydatkowanie środków publicznych na działalność Muzeum. Kontrolowana jednostka prowadziła działalność adekwatną do możliwości finansowych i podejmowała wystarczające działania dla pozyskania przychodów własnych. Prawidłowo stosowano przepisy przy udzielaniu zamówień publicznych.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnioskuje o zapewnienie terminowego przedkładania organizatorom sprawozdań z działalności merytorycznej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 29 maja 2019 r.

Kontroler
Izabela Pilarek

Główny specjalista k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach